Published on *Informatiebeheer* (http://labyrinth.rienkjonker.nl)

Eigenaardigheden van Cyberspace; Bouwstenen voor een sociologie van het internet

Titel	Eigenaardigheden van Cyberspace; Bouwstenen voor een sociologie van het internet
Publicatietype	Web artikel
Publicatiejaar	2005
Auteurs	Benschop, A. [1]
Uitgever	Het SocioSite project
Plaats uitgave	Amsterdam
Taal	NL
RefMan	7218
Trefwoord(en)	ontologie [2], semantisch web [3], sociologie [4], taxonomie [5], thesaurus [6]

Samenvatting	Internet is een nieuw medium waarmee mensen vanaf elke gewenste plaats en vanaf elk gewenst tijdstip met elkaar kunnen communiceren. Communicatie is uitwisseling van informatie, maar ook zingeving of interpretatie aan informatie. Internet is in technologisch en sociologisch opzicht de meest belangwekkende gebeurtenissen van het einde van de vorige eeuw. Op internet wordt informatie uitgewisseld, communiceren mensen met elkaar en komen virtuele sociale relaties, netwerken en gemeenschappen tot stand. Computers over de hele wereld zijn met elkaar verbonden via telecommunicatielijnen die met zeer grote snelheid informatie overdragen. Achter die computerschermen zitten mensen. Mensen met verschillende nationaliteiten, etnische culturen, beroepen en sociale klassen, geslachten, religies, seksuele voorkeuren of hobby's. Mensen met diverse politieke overtuigingen, leeftijden en levensstijlen. Zij hebben elk hun eigen voorkeuren en afkeuren, toekomstverwachtingen en angsten, sympathieën en antipathieën. Middels internet kunnen we snel ideeën en informatie uitwisselen. Deze nieuwe 'van mens tot mens' interactie brengt zowel opwinding als wanhoop teweeg. Veel mensen die elkaar via internet hebben leren kennen, hebben elkaar in de lokale wereld nog nooit ontmoet. Vaak weten zij helemaal niet hoe de personen eruit zien waarmee zij incidenteel of regelmatig —nuttige of misleidende— informatie en —interessante of triviale— meningen uitwisselen. Is dat dan zo belangrijk? Is een virtuele relatie altijd minder betekenisvol dan een 'echte' lokale relatie? Zou een virtuele sociale aanwezigheid niet even betekenisvol kunnen zijn dan een lokale sociale aanwezigheid van een vriend? Eén ding lijkt echter zeker: zónder dat merkwaardige internet zouden veel mensen die nu virtueel communiceren elkaar nooit hebben ontmoet. Mensen die elkaar op deze manier ontmoeten doen dat in een nieuwe wereld die 'bijna echt' is. Het is een sociale wereld van 'mensen zonder lichaam'. Tijdens virtuele ontmoetingen en conversaties laten de bewoners van deze nieuwe wereld hun lichaam thuis. Voor sommige (eigen)aardigheden van de menselijke soort lijkt dat een ernstige handicap. Onze grootste vreugdes - en veel van onze dagelijkse beslommeringen - zijn immers onverbrekelijk gebonden aan de lichamelijkheid van ons bestaan. We moeten ons lichaam dagelijks voeden om het biologisch systeem in stand te houden, we ervaren het als vreugde wanneer we goed in ons vel zitten, wanneer we iets moois zien of lekkers voelen, wanneer we teder worden aangehaald of klaarkomen, wanneer we iets heel lekkers eten of verlokkelijke geuren ruiken. Mensen die elkaar op deze manier ontmoeten doen dat in een nieuwe wereld die tegelijkertijd 'minder dan echt' (= niet lokaal) als 'meer dan echt' (= in de eigen fantasie) is. Het is een sociale wereld van 'mensen die communiceren' ongeacht hun fysieke locatie of tijdstip van operatie. Mensen zijn symboolmakende en symbooluitwisselende dieren. Internet vergemakkelijkt de uitwisseling van symbolische informatie en maakt het dus mogelijk om 'meer mens' - of minstens specifieker menselijk - te worden. De symbolische interacties die zich voltrekken in virtuele werelden zijn niet meer of minder werkelijk dan die zich in de 'werkelijke' of lokale wereld voordoen. De communicaties van menselijke symbolen (gedigitaliseerde teksten, geluiden, stilstaande of bewegende beelden) genereren bij de deelnemers een gevoel van sociale aanwezigheid. Zij gaan zich verwant voelen aan mensen die dezelfde interesse of hobby delen, aan mensen die dezelfde voorkeuren delen of die zich tegen hetzelfde onrecht verzetten. De meeste sociale en psychologische effecten van deze computer-gemedieerde communicatie zijn vergelijkbaar met die van de bekende 'face-to-face' communicatie waarin mensen op eenzelfde tijdstip dezelfde ruimte en lucht delen. Een groot verschil is dat we met computer-gemedieerde interactie gigantisch veel meer mensen kunnen bereiken dan met de conventionele een-op-een communicatie (de massacommunicatiemedia zijn bijna volledig 'top-down' gericht en zijn daarom in handen van gevestigde elites). Het internet omvat vele communicatiemedia, maar het is vooral een medium dat de 'velen-op-velen' communicatie mogelijk maakt. Bovendien kunnen we via het internet communiceren 'op afstand'. Wie toegang heeft tot het internet kan communiceren met alle andere op het internet aangesloten mensen, waar ook ter wereld. Wij hoeven ons lichaam niet meer te verplaatsen als wij willen communiceren met iemand die zich aan het andere einde van de wereld bevind. We hoeven zelfs niet meer op hetzelfde tijdstip achter onze computers 'aanwezig' te zijn. We kunnen de voor ons relevante informatie ophalen wanneer het ons schikt: 'just in time'. Cybersociologie is de wetenschap die zich bezig houdt met de bestudering van het sociale handelen van mensen in virtuele gemeenschappen en netwerken, organisaties en persoonlijke relaties. Deze nieuwe virtuele gemeenschappen en netwerken worden niet meer gedefinieerd door geografische of semiotische grenzen, maar worden geconstrueerd in de cyberruimte op basis van gemeenschappelijke, verbindende interesses. Cyberspace is een illusie, het is een consensuele hallucinatie die nergens in onze fysieke werkelijkheid bestaat. Het is een ruimte die strikt genomen alleen tussen onze oren bestaat. De cyberruimte is juist helemaal niet meer plaatselijk af te bakenen. Het is een werkelijkheid die 'nergens' gelokaliseerd kan worden en toch steeds sterker 'overal' aanwezig is. Het is een nieuwe vorm van sociale werkelijkheid die een uitdaging vormt voor sociale wetenschappers die er niet voor terugschrikken om dergelijke schijnbaar 'metafysische' realiteiten te onderzoeken. Steeds meer mensen ervaren en definiëren 'cyberspace' als iets werkelijks, als iets dat voor hun beroepsmatige en sociale leven betekenisvol is. Sociale wetenschappers weten dat "wanneer mensen situaties als werkelijk definiëren, zij werkelijk zijn in hun gevolgen" [W.I. Thomas]. Ook de sociale wetenschap zelf ontwikkelt zich vandaag de dag steeds meer in de virtuele werkelijkheid. Sociale wetenschappers spenderen net als hun collega's in andere vakgebieden veel tijd in de nieuwe werkelijkheid van elektronische communicatie. Dit resulteert in persoonlijke interacties en collegiale netwerken die 'zo goed als werkelijkheid' zijn. Sociale wetenschappers delen dus dezelfde hallucinatie als andere (inter)netbewoners, op een manier die volledig interactief en wederzijds is. De virtuele werkelijkheid die in en door het internet tot stand is gekomen is een eigenaardig fenomeen. Deze eigenaardigheden zijn het onderwerp van deze sociaal-wetenschappelijke verkenningen die hier in een elektronisch boek op het internet worden gepubliceerd. Het beestje moet een naam hebben. Ik noem het bouwstenen voor een sociologie van het internet: cybersociologie. De sociologie van het internet is per definitie een 'work in progress' - nooit afgerond en altijd in beweging. Cybersociologie is een zeer jeugdige discipline die nog alle kenmerken vertoont van puberaal gedrag. Ze is onzeker en brutaal, wil heel veel en kan toch nog maar weinig, zoekt naar haar eigen identiteit en zet zich af tegen de gevestigde orde. Door de virtualisering van de samenlevingsverbanden lijkt een democratischer en rechtvaardiger wereld mogelijk geworden. Cybersociologie is een lastige discipline omdat zij moet schieten op snel bewegende objecten die telkens van karakter veranderen. Het is te vergelijken met de problemen die men vroeger had met de ontdekking van nieuwe continenten. Je ontdekt min of meer bij toeval dat er een nieuw continent bestaat — cyberica — en zet de eerste voet aan land. Maar je weet nog niet precies wát je hebt ontdekt: hoe ziet het land er uit, wat zijn de mogelijkheden en beperkingen, wat ga je er doen en wat moet je laten, voor wie is dit land bestemd? Op deze en vele daarmee samenhangende vragen moet in de cybersociologie een antwoord worden gezocht. Die antwoorden komen wel als we eerst de vragen maar scherp weten te stellen. Cybersociologie is per definitie een interdisciplinaire wetenschap die er niet voor moet terugschrikken om zich in te laten met problemen en thema's die voorheen door vooral andere sociaal-wetenschappelijke disciplines werden onderzocht. Cybersociologie heeft alleen kans om volwassen te worden wanneer zij verschillende disciplinaire perspectieven weet te combineren: historische, antropologische, technologische, economische, culturele, psychologische en politieke perspectieven. Dat lijkt een onmogelijke en in ieder geval zeer ambitieuze opgave. Maar dat hoort nu eenmaal bij een jeugdige-puberale, lastig-innovatieve wetenschap van de virtuele sociale werkelijkheid. Cybersociologie is tenslotte vooral een program en een uitdaging. Het is een onderzoeksprogramma waarvan de uitgangspunten nog onhelder zijn en waarvoor de theoretische grondslagen nog gelegd moeten worden. En juist daarom is het een uitdaging voor sociale wetenschappers die het spannend vinden om in een vliegtuig te stappen dat op reis gaat door een ruimte die in werkelijkheid niet fysiek bestaat, waarvan niemand van te voren weet hoelang deze vlucht gaat duren en waar het vliegtuig zal landen. Want dat zijn in ieder geval drie eigenaardigheden van cyberspace: 1. het is een wereld waarin men zich in één oogwenk - d.w.z. met een muisklik - kan verplaatsen van het de ene kant van de aardbol naar de andere: afstand speelt geen rol meer in computergemedieerde interacties en communicaties; virtueel leef je vlak naast elke andere netizen (net citizen) in de wereld. 2. de tijden die in cyberspace gelden zijn niet alleen aanzienlijk versneld, maar ook in veel sterkere mate geïndividualiseerd. 3. hoe de virtuele sociale werkelijkheid die via het internet tot stand komt er in de toekomst uit zal zien weten we niet: wat de toekomst van het internet zal zijn hangt af van wat mensen daarmee doen, hoe zij ermee omgaan, hoe zij daarin hun eigen behoeften, belangen en aspiraties kunnen realiseren. De cybersociologie analyseert de eigenaardigheden van de virtuele sociale interacties en communicaties, netwerken en gemeenschappen, organisaties en instellingen, samenlevingsverbanden en wereldomspannende culturen. De virtuele ruimte is een structurerend zwaartepunt met uitwerkingen op alle maatschappelijke gebieden. De virtuele ruimte schept een virtuele arbeidswijze en virtuele arbeidsorganisaties, vestigt virtuele ongelijkheids- en klassenverhoudingen, bewerkstelligt een kwalitatieve structuurverandering van de politieke openbaarheid en verandert culturele patronen en leefstijlen. Cybersociologie is de wetenschap die zich toelegt op de bestudering van de overgang van het industriële naar het informationele kapitalisme en op de nieuwe virtuele samenlevingsvormen en -processen die zich daarin via open elektronische netwerken ontwikkelen. Cybersociologie is daarom in zeker opzicht niets anders dan sociologie van het internet: n e t s o c i o l o g i e.
URL	http://www.sociosite.org/index.php [7]
Citation Key	ref_7218

Share / Save [8]

CC BY NC SA

Bron-URL:http://labyrinth.rienkjonker.nl/content/eigenaardigheden-van-cyberspace-bouwstenen-voor-een-sociologie-van-het-internet

Links
[1] http://labyrinth.rienkjonker.nl/biblio?f%5Bauthor%5D=314 [2] http://labyrinth.rienkjonker.nl/biblio?f%5Bkeyword%5D=119 [3] http://labyrinth.rienkjonker.nl/biblio?f%5Bkeyword%5D=120 [4] http://labyrinth.rienkjonker.nl/biblio?f%5Bkeyword%5D=121 [5] http://labyrinth.rienkjonker.nl/biblio?f%5Bkeyword%5D=122 [6] http://labyrinth.rienkjonker.nl/biblio?f%5Bkeyword%5D=123 [7] http://www.sociosite.org/index.php [8] https://www.addtoany.com/share#url=http%3A%2F%2Flabyrinth.rienkjonker.nl%2Fcontent%2Feigenaardigheden-van-cyberspace-bouwstenen-voor-een-sociologie-van-het-internet&title=Eigenaardigheden%20van%20Cyberspace%3B%20Bouwstenen%20voor%20een%20sociologie%20van%20het%20internet